

Historické základy environmentalizmu a environmentálneho práva (XIV.)

„Potopa trvala päťdesiatdva rokov... A oni pri nej zahynuli. Pohltla ich voda a ich duše sa zmenili na ryby. Zrútilo sa na nich nebo a behom jediného dňa ich postihla záhuba. Zmizli aj všetky hory.“

(Aztécka Cuauhtitlanská kronika)

V Mexiku, Guatemale, Hondurase, Belize a San Salvadore, ale aj v Južnej Amerike sa odhaduje ešte existencia viac ako 100 000 neodkrytých pyramidálnych stavieb rôznej veľkosti, ktoré by mohli vniesť viac svetla do poznania histórie ľudstva a vývoja civilizácie na svete a na základe týchto poznatkov i rozvoja environmentalizmu. Žiaľ, ľudstvo vynakladá väčšinu prostriedkov na agresiu a svoje vlastné zničenie, než na pochopenie jeho úlohy a možnosti prežitia na Zemi. Pestovanie rastlín na obživu a hospodárske využitie, domestikácia živočíchov a výstavba geometricky pravidelných objektov, najmä stavieb pyramidálneho tvaru, zapríčinili prvé väčšie úpravy environmentu antropogénnym vplyvom, vytvorili základ a predpoklad pre jeho ďalšie – ešte rozsiahlejšie zmeny až v globálnom meradle, premenili niektoré časti sveta na neživotné prostredie a zásadne ovplyvnili vzťah človeka a prírody (viedli k jeho kvázi odprírodňovaniu a budovaniu *imago mundi*). V pozícii „vládca“ sveta sa v ľuďoch postupne zakorenil pocit nadvlády nad rastlinami a živočíchmi, ktoré však o ich nadvláde ani netušia, a prevládla túžba priblíženia sa k bohom (mocou, nesmrteľnosťou a posmrtným životom, uplatneným aj v buddhizme, judaizme, kresťanstve, islame a iných vierach) alebo potreba bezmyšlienkovitej úcty a pokory voči nim, posilňovanej bohobojnosťou. Skoro „laboratórnym“ príkladom takejto pozície človeka v prírode (nie k prírode) boli práve predkolumbovské juhoamerické kultúry „na konci sveta“ (možno „na začiatku sveta“), pre novovek objavené, narušené až zlikvidované španielskymi dobyvateľmi a ich nasledovníkmi.

Na osídlenie Južnej Ameriky prevládajú dva názory. Prvý klasický, podporovaný Alexandrom von Humboldtom

(1769 - 1859), predpokladá, že prví obyvatelia Južnej Ameriky prichádzali zo severu (postupne cez Severnú a Strednú Ameriku z Čukotky a „zaľadenej“ Beringie, potopenej okolo roku 11000 prnl. s vytvorením cca 100 km dlhého Beringovho prielivu) cez Panamskú šiju. Druhý naznačuje možnosti prisťahovalcov cez Tichý oceán z juhovýchodnej Ázie a Oceánie, resp. bájnej stratenej predpotopnej rajskej zeme Pacifidie s potopeným ostrovným kráľovstvom. V Melanézii a na Fidži tento raj nazývajú Burotu, na Tonge a Samoach Buloto a austrálski domorodci Baralka na čele s Bralbralom. Traduje sa, že kráľovstvo Burotu, založené Kadaklanom, pôvodne obývali predpotopní obrovi Hiti, tvorcovia megalitických stavieb (potopu prežil len ich posledný kráľ Makonaima so synom Siguom). Podľa Angličana Jamesa Churchwarda (autora knihy *The Lost Continent of Mu/Zaniknutý svetadiel Mu*, Albuquerque, 1988), sprevádzaného americkým geológom Williamom Nivenom, išlo o veľký ostrov Mu (známy v Oceánii tiež pod domorodými názvami Kahiki, Ku-Mu Waiwai, Horai, Hiva, Haiwiki, Pali-uli, Rutas), hypoteticky spájaný dokonca s pravlasťou Sumerov – TIL.MUN/Dilmun alebo čínskou DI-Mu/Matkou zeme. Staročínska konfuciánska kniha rituálov *Chou-li* tiež uvádza dávny stred sveta v zemi Mu, kde sa stýka nebo so Zemou. V Indickom oceáne hypotézu o Lemúrii (pomenovanú anglickým zoológom Philipom L. Sclaterom v roku 1864 podľa lemurov na Madagaskare), ktorú podporoval aj zakladateľ ekológie Ernst Heinrich Haeckel (1834 - 1919), pripomína názov atola Laamu (dnes Hadhdhunmathee Atoll) v Maldivách. Súostrovie v dávnej minulosti navštívili civilizovaní ryšaví moreplavci, aby tu postavili pyramidálne stavby – *hawitta* (na Laamu napríklad Vadiyaamagu a Gadhdhoo; na ostrove Gan Vadamaga hawitta a s reliéfmi bytostí, podobných mayským, na ostrove Kudahuvadhoo). Churchward teóriu o Mu nadviazal na názory francúzskeho lekára Augusta Le Plongea (1826 - 1908), veľkého znalca mayskej kultúry, pričom sa opieral o obrázky na tabuľkách z tibetského Naacalu. Podľa neho obyvatelia ostrova (ostrovného kontinentu) Mu navštevovali údajne Južnú Ameriku už pred 10 000 rokmi až do jeho zániku, ktorý podľa iných autorov mohol súvisieť s ničivou kométou (popísanou aj v hinduistickom spise *Mahapralaya*), ktorá medzi 16. - 13. storočím prnl. minula Zem alebo s dopadom meteoritu na Zem okolo roku 1628 prnl. Churchward predpokladá prepád tichomorského ostrova – kolísky ľudstva Mu ako Matky zeme - do oceánu po úniku plynov z jeho horninového podložia. Podľa neho Mu vraj dosahoval rozlohu cca 45 000 km² niekde na sever od ostrovov Fidži, Tonga, Tahiti, Pitcairn a Rapa Nui až k Havajským ostrovom, kde sa dodnes vyskytujú lokality nazvané Posvätné Mu/Honomu. Polynéžania možno v tejto súvislosti svojho boha mŕtvych, sídlaceho v potopenom meste, pomenovali Lemu. Takto nazývajú svoju pravlasť na opačnom konci Pacifiku - ostrov so starodávnym megalitickým múrom, aj kalifornskí Chumashovia. Údajne aj peruánske hlavné mesto

Atlantída podľa Platónových dialógov

Limu pri založení volali Lemu. V Thajsku uctievať stúp Lak Mu-ang pôvodom z Lemúrie.

Viaceri autori svetovú pohromu spájajú s kozmickou udalosťou asi v roku 2193 prnl. alebo s pohromou okolo roku 3114 prnl., prípadne s environmentálnou katastrofou okolo roku 1198 a príchodom „Morských národov“ do Stredomoria. Nevylučujú ani odtrhnutie a skĺznutie obrovskej ľadovej masy z Antarktídy do oceánu, čo mohlo vyvolať ničivé cunami nad Lemúriou niekde v Indickom oceáne (ako tretieho bájneho pevninského ostrova), no skôr Veľkú potopu na náprotivnej strane – v Mezopotámii, potvrdenú v roku 1928 Charlesom Leonardom Woolleyom (1880 - 1960) objavom 3,5 m hrubej vrstvy naplavenín v archeologickom profile v Tell Obejde pri Ure (5900 - 4300 prnl.). V Ninive sa odkryla takáto 1,5 - 2 m hrubá vrstva v hĺbke 18 m (vrstvy povodňových sedimentov rôznej hrúbky sa našli aj v iných náleziskách). Dosah Veľkej potopy bol asi celosvetový, lebo tak na ňu (Veľkú vodu/Ce-calli) spomínajú aj Aztékovia a iné národy. Podľa hinduistickej *Višnu purány* zaliala koncom Zlatého veku 3102 prnl. aj nádherné mesto Dwarka/Dvaravati/Dvaraka, postavené polobožským Kršnom/Krišnom (8. avatarom Višnu) na veľkom ostrove (po nej nastal vek mnohorukej ničiacej bohyně Kálí). V strede oceánu na kruhovom Požehnanom ostrove Jambudvīpa – Zemi ružových jabloní so stromom života – sídlil aj boh ničiteľ Šiva (obdoba indického Poseidóna). Babylončania verili, že poctivý veľkňaz A.DAP/Muž-Otec, ktorého sumerský boh morí EN.KI/akadský.Ea/grécky Oannes zachránil pred potopou, pochádzal z potopeného mesta Ad (hornatý veľký ostrov s vyspelou civilizáciou na západe už okolo roku 2100 prnl. volali Arallu). V Mezopotámii podľa tradície z rokov 3500 - 2500 prnl. považovali A.DADA za boha prírodných živlov a ohňa v podobe sopky, ktorý spôsobil temnotu a zatopenie ostrova Atu, na ktorom existovalo hlavné mesto An (asi pomenované podľa najvyššieho nebeského sumerského boha). Ptať po príchode do Egypta postavil v delte Nílu podľa určitého vzoru Slnčné mesto Anu/AN.NU (Heliopolis/On). Zakladateľmi 1. dynastie tu boli civilizovaní moreplavci Smsu-Hor/Nasledovníci Hora.

Vizia environmentálnej katastrofy Atlantídy - minulosť alebo budúcnosť?

Egyptský sprievodca mŕtvych – starý boh Anup/Anúbis s hlavou šakala/psa údajne pochádzal z potopeného západného ostrova s mestom **Atcha** a v novom pôsobisku zaviedol predpotopný pohrebný rituál s modlitbami k bohom západu. Hovorili mu aj „Pán západných obyvateľov“. Gitksanovia, Wet´suwet´eni a ďalšie indiánske kmene na západnom pobreží Kanady veria, že pochádzajú z nádherného ostrovného mesta **Dimlahamid/Dzilke**, ktoré pre postupujúcu amorálnosť jeho obyvateľov zaliala okolo roku 1500 prnl. Veľká potopa, pričom len niekoľko z nich sa zachránilo na ostrove Vancouver.

Na celom svete nachádzame rôzne analógie asi mýtu o potopenom **ostrove Atlás s kruhovým hlavným mestom Atlantída/Atlantis** (podľa Diodóra Sicílskeho z 1. storočia prnl. pôvodne nazývané Cerne), najčastejšie situovaného niekde medzi Maroko, Kanárske ostrovy a Azory s dosahom na Írsko, Veľkú Britániu a Pyrenejský polostrov a s kontaktom na Bermudy, Bahamy, Mexiko a pobrežie Severnej Ameriky, až po nálezišká medzi pri jej Veľkých jazerách. Podľa niektorých atlantológov sa atlantská civilizácia/ríša údajne rozvinula v rokoch 4000 - 1000 prnl. a podľahla trom potopám. Environment Atlantídy pred 2300 rokmi opísali takto: „*Podľa rozprávání dvíhal sa ostrov z mora veľmi vysoko a strmo, ale krajina okolo mesta bola úplnou rovínou; objímala mesto a sama bola dokola objímaná horami, zvažujúcimi sa k moru, obnažená a rovná, obdĺžnikovej podoby... Hory okolo nej vtedy vraj vynikali množstvom, veľkosťou a krásou nad všetky terajšie, obsahujúc v sebe mnohé bohaté osady a rieky i mokrade a luhy s hojnou potravou pre všelijaké krotké i divoké zvieratá, tiež lesy, rozmanité ako množstvom, tak druhom stromov a poskytujuce dostatok dreva pre všetky práce. Takto bola tá rovina upravená jednak od prírody, jednak od mnohých kráľov za dlhý čas...*“ (zrejme aj v súčasnosti by mohla predstavovať ideál ekologicky optimálneho priestorového usporiadania a funkčného využívania krajiny).

Podľa „hľadača pravdy ako zdroja všetkého dobra“ athénskeho filozofa Platóna (427 - 347 prnl.) k zničeniu Atlantídy došlo asi okolo roku 9600 prnl. Uvádza to vo svojich **Dialógoch Tímaios a Kritiás**, pričom sa opiera o rozprávanie váženého gréckeho právnika a jedného zo siedmich gréckych mudrcov Solóna (640 - 559 prnl.), ktorý vychádzal z poznatkov získaných od egyptského veľkňaza Psonchisa podľa hieroglyfov a obrázkov z chrámu Matky bohov Neith v starobylom Saji (gr. Sais; dnes Sán el-Haggar) o histórii krajiny **Etelety - Zemi rozdelenej a zaplavenej vodou** (podľa nich potom Solón napísal epos *Atlantikos*). Bohyňa Neith, nazývaná aj Nebeská krava, patrila k najstaršiemu božstvu v Egypte, vynorenému z praocéanu niekde na západe ešte pred rokom 3000 prnl. Znázorňovali ju ako kravu Meh-

urt/Mehetveret/Veľká voda, spre-
vádzanú 19 hviezdami titánskeho
boha Atlása/Atlanta - Atlantídami (7
Hesperidiek - bohýň spravodlivosti,
poznania prírody a harmónie ako
strážkyň stromu života s hadom, 5
zaplavujúcich Hyad a 7 moreplavec-
kých Pléiad, spájaných u Egyptanov,
Grékov a Druidov s environmentál-
nymi pohromami, najmä potopami).
Prítom **Atlás/Italus**, známy po celom
svete v rôznych obmenách ako držiteľ
neba (dnes pohorie v Maghrebe
a hory neďaleko starodávneho Catal
Hüyüku v Anatólii), bol podľa mýtov
synom východnej maloázijskej mor-

skej nymfy Klymené (dcéry vonkajšieho mora - najstaršieho Títána Ókeana a kráľovny morí Téthys) a západného praotca ľudstva titánskeho Íapeta. Podľa nemeckého atlantológa Jürgena Spanutha, ktorý hľadal Atlantídu v okolí Helgolandu (1952), však zničenie Atlantídy možno upresniť prevedením dát z egyptského lunárneho kalendára na náš slnečný kalendár na obdobie okolo roku 1200 - 1190 prnl. Taktiež podľa Kritia a egyptských záznamov z čias 20. dynastie „Morský ľud“ zo západu vpadol do Egypta okolo roku 1190 prnl.; osem rokov po zaplavení jeho domoviny, čo sa často spája s 2. - 3. novembrom 1198 prnl. Od roku 998 bol tento deň Sv. Odilom (962 - 1048), benediktínskym opátom z Cluny, nie náhodou navrhnutý ako **Deň zosnulých/uhynutých/dušičiek**, ktorému predchádza **Deň všetkých svätých**. Zodpovedal mu začiatkom novembra v Egypte deň vodenia Usira/Osirisu do mora, podľa židovskej tradície deň Noahovej predzvesti potopy, v Asýrii sviatok Arahšamna, v Perzii popotopný sviatok Anjela smrti Mordad, v ríši inkov 2. novembra obrad Ayamarca - prenášania tela, v ríši Aztékov po vzore Olmékov a Mayov 16. novembra sviatok potopy Atemoztli, v Japonsku začiatkom novembra slávnosť Tsunokiri s rituálom vo svätyni Kasuga Taiša pri Nare a s presunom na 14. - 16. augusta lampiónová šintoistická popotopná slávnosť Sviatku mŕtvych Bon (obdobne tradovaná aj v cisárskej Číne), v Thajsku 2. - 12. novembra slávnosť Loi Krathong, na Havajských ostrovoch sviatok Makahiki. Rímska spomienka na duše mŕtvych, pôvodne asi obeť environmentálnej katastrofy, ale aj na udobrenie zlých duchov - zakuklencov (*lemures/larvae*) sa nazýva Lemuria, pričom počas jej osláv (s polročným posunom 9. - 13. mája), údajne založených Romulom, hádzali rákosové figuríny do rieky. Predpokladá sa však, že ostrov Atlás zažil prvú **Veľkú potopu** už dávno predtým. V *Dejinách Chaldejska* chaldejský historik Bel-Usura(akk. Nun-Amelu/gr.Berosus/Bérossos 345 - 270 prnl.), veľkňaz nového kultu spravodlivého atlantského Beliala/Béla = Boha/Pána (Pána nebies a zeme, nasledovníka sumerského Enlila/Veľkej hory a pôvodcu potopy, Židmi označeného za satana) v Babylone, uvádza 15. jún 3116 prnl., čo možno prirovnáť k začiatku mayského kalendára Haab 13. augusta 3114 prnl. (Thompson, 1935) alebo 11. februára 3373 prnl. (Makemsonová, 1946) ako Veľkého príchodu bradatého belocha Prvého človeka (Azaes podľa Platóna 9. kráľa Atlantídy) - Pána nebies Itzamná, syna stvori-

Níživá Théra - dnes obývané Santorini (Grécko)

tela Hunab Kua, na Yucatan. Štyria bradatí bieli Bacabovia (kvázi Atlanti), nesúci na chrbte svoje insignie (pancier korytnačky, pavučinu, slimačiu ulitu a ulitu tritonky) pristáli v tom čase pri jeho brehoch. V Palenque však objavili aj staršie datovanie (staršie než mayský letopočet). Podľa neho začiatok „dlhého rátnia“ (*Long Count*) Thompson odhaduje na 2. apríla 8238 prnl., Makemsoná na 2. októbra 8499 prnl. a Spinden (1930) na 5. júna 8498, keď došlo ku konjunkcii Venuše, Slnka a Mesiaca (od zániku Atlantídy podľa Tímaia vzniká rozdiel cca 70 dní, ku ktorému sa približuje aj rakúsky fyzik a atlantológ Otto Heinrich Muck dátumom 5. jún 8499 prnl.). Viacerí atlantológovia predpokladajú, že medzi udalosťou po prvej Veľkej potope niekedy v období 3400 - 3100 prnl. došlo aj k založeniu prvej egyptskej dynastie a pôvodne Homérovej Tróje (bájenej až do objavov Heinricha Schliemanna, 1822 - 1890), írskoho New Grange, megalitických stavieb na Malte (Hal Tarxian), v Španielsku, Francúzsku, Veľkej Británii, ale aj v iných častiach sveta. Podľa údajov z Palenque osudným popotopným nultým dátumom mayského letopočtu sa stal 13.0.0.0.0.4. Ahau 8.Cumhu (10. marec 3374 prnl.).

Platónove Dialógy zachytávajú prezentáciu učencov (astronóm Tímaios z Loker a Kritiás, krátkodobý vládca Athén) na akademickom stretnutí so Sokratom (469 - 399 prnl.) a generálom Hermokratom za účasti vedech-tivých poslucháčov. Na tomto stretnutí Kritiás (asi 460 - 403 prnl.), nazývaný aj „nefilozof medzi filozofmi a filozof medzi nefilozofmi“, prvý raz zverejnil poznatky zostavovateľa novej *Athénskej ústavy* - Solóna získané v Egypte v rokoch 571 - 570 prnl., tak ako ich rozpovedal jeho pradedovi Dripodovi a ten dedovi Kritiovi. Grék Krantór zo Soloi asi 113 rokov po Platónovej smrti a Aristotelovej kritike navštívil v roku 260 prnl. Sais a potvrdil údaje uvedené Solónom; následne neoplatónsky filozof Proklos z Konštantínopolu z rokov asi 410 - 485 n. l. uviedol Krantórovo svedectvo, ku ktorému sa predtým pridali aj grécky filozof Poseidónios (asi 135 - 51 prnl.) zo sýrskej Apameie, Plinius Starší (23 - 79 n. l.), rímsky historik Ammianus Marcellinus (330 - 390 n. l.), ktorý uvádza po zemetrasení environmentálnu katastrofu (*chasmatae*), Tertullianus (asi 160 - 230 n. l.) a neskôršie na základe rôznych indícií mnohí atlantológovia, ktorých „otcom“ sa stal Američan Ignatius Donnelly (1831 - 1901), autor diela *Atlantis - the Antediluvian World/Atlantída - Svet pred potopou* (Londýn 1882), podporený víziami amerického „Spiaceho proroka“ Edgara Cayce (1877 - 1945) o troch veľkých potopách, ktoré postihli Atlantídu. Modernú atlantológiu rozvinul najmä popredný americký lingvista Charles Berlitz (1913 - 2003), skúmajúci význam a podobnosť slov aj viacerých starovekých jazykov. Prvým

Vrchol pohoria Atlas - Džabal Tubkal (4 165 m n. m.) v Maroku

známym autorom „Plavby do Atlantídy“ bol asi okolo roku 550 prnl. Dionysus z Mitylene/Milétu nazývaný Skytobracion, podľa ktorého ohnivý/phlegyjský ostrov s hriechnym obyvateľstvom zalialo more.

Kritiás tmočil slová Psonchisa Solónovi skrátené takto: „Ó Solón, Solón, vy Gréci ste stále ešte deti a niet starého Gréka... Mladí ste všetci svojimi dušami, lebo nemáte v nich žiadne staré myšlienky získané dávnym podaním, ani žiadne vedomosti zošedivené časom. Príčina toho je táto: Mnoho rozmanitých pohrôm prišlo na ľudí a ešte príde, najväčšie ohňom a vodou, iné potom menšie tisícokrakými inými spôsobmi. Lebo to, čo sa aj u vás rozpráva, ako kedysi Faethón, syn Hélia (Phaeton = Žiariaci/Horiaca hviezda; egyptsky Pha-aton = Dom Atona) zapriahol otcov voz, ale nevediac ísť po otcovej ceste, spálil kus zeme a sám zasiahnutý bleskom zahynul, to sa síce rozpráva ako báj, ale pravý zmysel je ten, že telesá pohybujúce sa po nebi okolo Zeme, odchylujú sa od svojej dráhy a po dlhých obdobiach všetko na Zemi hynie od veľkého ohňa. Vtedy všetci, bývajúc na horách a na vyvýšeninách a suchých miestach hynú skôr než tí, čo bývajú pri riekach a mori; od tejto pohromy nás vtedy chráni Níl, náš ochranca aj v iných veciach, tým, že uvoľňuje svoje vody. Kedykoľvek však zase bohovia vodami očisťujú zem a zaplavujú ju potopou, zachraňujú sa na horách pastieri a salašníci, kým obyvateľov vašich miest odnášajú rieky do mora; v našej krajine však ani vtedy a vôbec nikdy sa nespúšťa voda na polia zhora, ale tu je to naopak tak, že všetka vychádza zospodu. Preto a z týchto príčin sa tvrdí, že tu sa uchováva najstaršia pamäť; a to je pravda, že vo všetkých krajinách, kde nebráni prílišná zima alebo horúčava, ľudnatosť je síce raz väčšia, druhý raz menšia, ale ľudia tam stále žijú... písma totiž uvádzajú, ako vaša komunita zastavila kedysi veľkú moc spupne sa valiacu od Atlantického mora na celú Európu a Áziu. Vtedy totiž bolo možné dostať sa cez toto more, lebo malo pred svojím ústím, ktoré vy nazývate vo svojej reči Heraklovými stĺpmi (asi na brehoch Gibraltarskeho prielivu Feničanmi nazývané Melkhartove stĺpy), ostrov; ten ostrov bol väčší než Líbya (Severná Afrika od Maroka a Mauretánie po Egypt) a Ázia (len Malá Ázia) dokopy a vtedajší cestovatelia mohli sa z neho dostať na ostatné ostrovy a z tých ostrovov zase na celú náprotivnú pevninu rozprestierajúcu sa okolo tohto ozajstného mora. Lebo toto naše more (Stredozemné more), ktoré leží zvnútra spomenutého ústia, javí sa ako záliv s celkom úzkym vchodom; ale tamto je ozajstné more a zem, ktorá ho úplne obklopuje, by správne bolo možné v pravom slova zmysle nazvať pevninou. A na tomto atlantickom ostrove vznikla veľká a neobyčajná kráľovská moc, panujúca nad celým týmto ostrovom a nad mnohými inými ostrovmi a časťami pevniny; okrem toho ešte na tejto strane k nám vládli nad Líbyou až po Egypt a nad Európou až po Tyrhéniu (Etrúriu/dnešné Toskánsko)... Ale neskoršie naraz nastali neobyčajne silné zemetrasenia a povodne; prišiel jeden osudný deň a noc, a vtedy prepadlo sa všetko vaše mužstvo, schopné zbrane, do zeme a práve tak ostrov Atlantis sa prepadol do mora a zmizol. Preto až doteraz je more na onej strane neprístupné plavbe a skúmaniu, lebo vysoko k povrchu nakopené bahno, ktoré zanechal klesajúci ostrov, prekáža v ceste“ (predpokladá sa dočasné zanesenie Gibraltárskej úžiny s upozomením, že hladina Stredozemného mora bola počas ľadovej doby až o 90 m nižšie ako dnes a len postupne stúpala; tektonickú aktivitu dokumentuje napríklad v roku 1957 vznik ostrova

s nadmorskou výškou cca 200 m a rozlohou 6 km² na Azorách, ktorý po tridsiatich dňoch zmizol v Atlantickom oceáne). Či išlo o Deukaliónovu potopu z gréckej mytológie (pomenovanú podľa synovca Atlanta Deukalióna s Pyrrhou, ktorí ju prežili vylodením na hore Parnáossos, následne zasvätenej Poseidónovi s vybudovaním svätyne, spravovanej ich potomkami - hoisioi) nevedno. Veľkú potopu však určite spôsobil v roku 1628 prnl. výbuch sopky Théra (ostrov Kallisti/Santorini), ktorý 30 m vysokými cunami asi skoncoval s thalassokratickou kultúrou na Kréte a mykénskou civilizáciu v Egeide (grécky geofyzik Angelos Galanopoulos tu objavil v roku 1956 pod 30 m hrubou vrstvou sopečného popola v šachte kamenné stavby vyspelej minójskej megalitickej kultúry spred 3 400 rokov). Odhaduje sa, že do ovzdušia vyvrhol až 200 km² materiálu (indonézsky Krakatau len 18 km²). Túto potopu v Stredomorí možno prirovnať k iným veľkým potopám, napríklad k sumerskej so záchranou ZI.U.SUD.RA, akkadskej s Atrachasisom, babylonskej a asýrskej s Utnapištimom, hebrejskej s Nôachom, biblickej s Noem, starogréckej s Xisúthrom, trójskej s Dardanom, synom Elektry/Jantáru a zakladateľom Tróje (Ilium/Ilion) na pahorku Hissarlyk nad úžinou Dardanely na konci 4. tisícročia prnl., severskej s obrom Bergelmirom a jeho ženou ako zakladateľmi národa Jotuarov, keltskej s Nefyed Nav Nevionom a jeho bratmi Dwyvanom a Dwyvachom po vylíatí vôd z Jazera vín - Llyon Lion, predislamskej arabskej s El-Khadirom (Starým mužom z mora nazývaným predtým Hasisatra), staročínskej s Jen-Wangom, ktorú vyvolal šarkan Kung-kung, protoiránskej s Yamah Xsaitahom, resp. staroperzskej s Jamom/Jimom/Jimshedom, ktorý prežil potopu podľa Avesty na radu Ahura Mazdu v horskej jaskyni (obdobne bratia Krímen, Coem a Hermíten v legende juhoamerických Tupi-Guaraniov), prípadne k potope v legendách/mýtoch venezuelských domorodcov s Amaicacom zachráneným na hore Tamancu. Vieme, že všetky veľké potopy spomínané v legendách/mýtoch majú mnoho spoločného kdekoľvek na svete, vrátane bohobojných, pracovitých a dobrotivých rôzne pomenovaných hrdinov ich prežitia (dokonca aj vizionár Edgar Cayce takéhoto hrdinu vo svojej predstavivosti pomenoval Amakim) s družkou alebo s celou rodinou, prípadne aj s ušľachtilými priateľmi. Napríklad Utnapištim zo Šuruppaku (tiež nazývaný Atrachasis/Neprekeateľný v múdrosti), ktorý údajne žil okolo roku 3100 prnl., v Epose o Gilgamešovi spomína na environmentálnu katastrofu a svoju záchranu takto: „Rodinu celú som na loď vyviezol, aj celé príbuzenstvo, zver stepnú i drobné zvieratá stepné som na ňu vyviezol, aj všetkých remeselníkov... Nastúpil som na loď, utesnil som dvere... Len čo sa objavil prvý záblesk rána, zo základu nebies zdvihlo sa čierne mračno... Všetko jasné sa ponorilo do tmy, zem ako hriec praskla. Celý čas fúkal južný vietor, prudko dul, vodami prikrýl horstvá, ako vojnová vrava napádal ľudí. Brat už nevidel brata, ľudia sa z neba nedalo sa spoznať... Šesť dní a sedem nocí burácal južný vietor a potopa prikryla zem. A keď siedmy deň prišiel, zastavil vietor vody, ktoré sa zrážali ako šíky vojska. Utíchlo more, utíchla búrka i potopa... Za dvanásťkrát dvojhodín ostrov sa vynoril a moja loď pristála na hore Nisir.“ Starogrécky Forcys sa

Basrelief vyzývania nebeského boha so sýrskej Dary (okolo roku 1000 prnl.)

takto so spoločníkmi - námorníkmi zachránil v arche na vrcholku hory a po Veľkej potope sa stal prvým kráľom Argosu/Argolidy. Noc trvajúcú 9 mesiacov spojenú s potopou prežil aj boľoitský kráľ Ogygés. Veľkú potopu prežil aj prvý človek Foróneus, ktorého synovia Pelasgos a Kár sa stali vodcami prvých gréckych civilizácií - Pelasgov a maloázijských Kárianov. Praotcovia svetlovlasých a modrookých urastených Guanchov (Guan Chenech/Chinet = Tunajší ľudia), pôvodných navigačne neschopných belochov Kanárskych ostrovov, ktorí obdobne ako Egypťania počas 21. dynastie mumifikovali pozostalých, stavali pyramídy (Gúimar na Tenerife), kamenné domy a mestá (Cendro malo až 14 000 obyvateľov), poznali vyspelé hrnčiarstvo kvalítou a výzdobou zrovnaťelné s gréckym (okrem ornamentov napríklad s využitím šestnásťlístkového symbolu Slnka ako v Japonsku), vyrábali akési hlinené pečatidlá - pintaderas a do vlasov si nastokávali perá ako Indiáni, Berberi a Iberi, používali dodnes nerozlúštené písmo, obrábali pôdu a chovali kozy, ovce, ošipané a sliepky, uctievali psov (canaria), sa pred Veľkou potopou zachránili na sopke Teide (3717 m n. m.) na Tenerife. Hlavný kňaz a vodca týchto Atinachov/Ludí nebeského boha nosil kuželovú čiapku faycan ako hodnostári v Mezopotámii. Pokladajú ich za posledných zástupcov cromagnonského človeka, podľa ich ústneho podania pôvodne rozšírených na väčších potopených ostrovoch. Zachovalo sa aj ďalšie podanie: „Naši otcovia hovorili, že boh nás priviedol na tieto ostrovy, a potom na nás zabudol. Ale jedného dňa sa vráti so Slnkom, ktorému každé ráno prikazuje, aby sa narodilo, a ktoré zrodilo aj nás.“ Svojmu atlaskému božstvu hovorili Ater alebo Achaman/Atuman/Opora oblohy. Návratu Veľkej potopy bránili obetným skokom z útesu do mora ich vybrané panny - Harimagady. Tak ako Platónovi Atlanťania uctievali Atera so zdvihnutými rukami v kruhu okolo posvätného kamenného stĺpu. Z týchto pohanských stĺpov likvidovaných kresťanmi ostal už len jeden na ostrove Tenerife, nazvaný Barranco de Valeron. Španieli postupne od roku 1402 s nimi zlikvidovali aj Guanchov a ich sídla. Časť z nich spáchala v 15. storočí hromadnú samovraždu. V roku 1826 akoby symbolicky zničili cunami aj sochu ich nahej bohyně pri nohách s malým chlapčekom, ktorú Španieli ošatili, lebo ju pokladali za Pannu Máriu.

„Nebo sa priblížilo k zemi a počas jediného dňa bolo všetko pod vodou. Hory sa potopili. Tvrdí sa, že kamene, ktoré sú dnes na očiach, sa valili po celej zemi, hnané príbojom žeravej lávy, a že okolo nich vyrastali v niekoľkých momentoch ohnivé hory.“

(Aztécky kódex Chimal-Popoca)